

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองเครือข่ายที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

- 1.1 ความหมายของความต้องการ
- 1.2 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์
- 1.3 ทฤษฎีความต้องการของอเดย์และแอนเดอร์เซน
- 1.4 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลนแลนค์

2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของนักการศึกษาที่สำคัญ
- 2.2 ความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
- 2.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 2.4 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยการศึกษาปฐมวัย

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

- 3.1 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2 ครูผู้สอน
- 3.3 การจัดสภาพแวดล้อม
- 3.4 การอำนวยความสะดวกและบริการอื่น ๆ
- 3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเอกชน

- 4.1 แนวคิดการจัดการศึกษาของเอกชน
- 4.2 การจัดการศึกษาปฐมวัยของเอกชน

5. สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

1. ความหมายของความต้องการ

มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการ (Needs) ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 14) กล่าวว่า ต้องการ หมายถึง เรื่องที่อยากได้ ใครก็ได้ ประสงค์ได้

ค็อฟแมน (Kaufman. 1992 : 32, อ้างถึงใน ไสว เกรือรัตนไพบูลย์. 2550: 13) กล่าวว่า ความต้องการว่า หมายถึง ช่องว่าง (Gap) ระหว่างผลผลิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เราต้องการ โดยนำช่องว่างที่ได้รับมาจัดลำดับความสำคัญ แล้วเลือกสิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นความต้องการที่กระทำก่อน

มาสโลว์ (Maslow. 1993 : 305-307ม อ้างถึงใน ชงชัย สันติวงศ์. 2539 : 381-384) ได้อธิบายสมมติฐานของพฤติกรรมมนุษย์ว่าทุกคนมีความต้องการและมีตลอดเวลาไม่สิ้นสุด ความต้องการเหล่านี้จะเริ่มจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญเมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง

สมยศ นาวิการ (2539: 127) ได้กล่าวว่า ความต้องการเป็นรากฐานสำคัญของการงูใจภายใน เนื่องจากความต้องการของมนุษย์อยู่ในตัวเองแรงงูใจให้กระทำของคนได้มาจากภายในตัว ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางชีวภาพ เป็นความต้องการเบื้องต้น ต้องการการตอบสนองเพื่อการอยู่รอดของชีวิต ความต้องการทางสังคม และความต้องการทางด้านจิตใจ จะแตกต่างกันระหว่างบุคคล ซึ่งความต้องการทางสังคมจะปรากฏขึ้นมาภายหลังจากความ ต้องการทางด้านชีวภาพได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ความต้องการการรับพิศชอบ การยอมรับทางสังคม การยกย่อง ความสำเร็จ อำนาจและความสมหวังในชีวิต

จึงสรุปได้ว่า ความต้องการเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความประสงค์ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความต้องการไม่มีวันสิ้นสุด โดยจะเริ่มจากระดับต่ำไประดับสูง

2. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow-hierarchy of needs theory)

มาสโลว์ (Maslow) (อ้างถึงใน ทร สุนทรายุทธ. 2543 : 141) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการเป็นลักษณะเป็นลำดับขั้นจากลำดับต่ำสุดไประดับสูงสุดและเมื่อความต้องการระดับหนึ่งตอบสนองจะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นไป

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological) เป็นความต้องการพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ เป็นความต้องการเพื่อความอยู่รอด ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย ความ

ต้องการทางเพศ การจับถ้ำย การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส อย่างไรก็ตาม ถ้าความต้องการอย่างหนึ่งที่ยังไม่ได้รับความพึงพอใจบุคคลก็จะตกอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นตลอดไป ซึ่งทำให้ความต้องการอื่นๆ ไม่ปรากฏหรือกลายเป็นความต้องการในระดับที่รองลงมา

2. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety need) เป็นความต้องการที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย ความมั่นคง การได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นอิสระจากความวิตกกังวลและสับสน ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและรวมถึงความต้องการผู้ให้ความช่วยเหลือหรือผู้ปกป้องคุ้มครอง

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) บุคคลต้องการได้รับความรัก และการยอมรับ จากสมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อน ผู้ร่วมงาน บุคคลจะรู้สึกหว่านและเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีใครยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ซึ่งบุคคลจะพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ซึ่งความรักและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. ความต้องการได้รับยกย่อง (Esteem needs) เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องของความรู้ความสามารถ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญเมื่อทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จ และความพึงพอใจในการที่มีฐานะเด่นในสังคม

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization) เป็นความปรารถนาที่จะได้ศักยภาพสูงสุดที่ตนมีอยู่ ทำในสิ่งที่คิดว่าจะเป็นหรือจะทำได้ เช่น ความปรารถนาที่จะเป็นเจ้าของกิจการที่มีชื่อเสียง เป็นพนักงานตัวอย่าง ฯลฯ เป็นความต้องการที่จะให้คนได้รับความสำเร็จและสมหวังในสิ่งที่ตนคิด หรือที่ต้องการทุกอย่าง

3. ทฤษฎีความต้องการของอเดย์และแอนเดอร์เซน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539 : 350)

ความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้บริโภคต่องานบริการจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละธุรกิจซึ่งไม่เหมือนกัน เช่น ธุรกิจสายการบิน ผู้รับบริการต้องการความปลอดภัยความสะดวกในการเดินทาง ฯลฯ ธุรกิจการบริการอาหาร ผู้รับบริการต้องการการต้อนรับที่ดี อาหารอร่อย ความรวดเร็ว สถานที่สะอาด ฯลฯ แต่ถ้าเป็นการบริการของโรงเรียนอนุบาลผู้รับบริการต้องการความปลอดภัยสถานที่สะอาด การเอาใจใส่ของผู้ให้บริการ เป็นต้น อเดย์และแอนเดอร์เซนได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการ และหากได้รับสิ่งนั้นก็จะเกิดความพึงพอใจสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความสะดวกที่ให้บริการ (Convenience) ได้แก่ ระยะเวลาในการรอคอย เพื่อรอรับบริการไม่นาน ความเป็นระเบียบของหน่วยบริการ และลักษณะสถานที่ของหน่วยบริการ ฯลฯ

2. การประสานของงานบริการ (Coordination) ได้แก่ การให้บริการทั้งหมดตามความต้องการ ความสนใจของผู้ปฏิบัติงานต่อผู้รับบริการ เป็นต้น

3. อธิษาศัยและความสนใจต่อผู้บริการ (Courtesy) ได้แก่ คำพูดเชิงบวก บุคลิกภาพน่าเลื่อมใส ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และความดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา

ข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ (Information) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป วิธีการรับบริการ กฎระเบียบต่างๆเกี่ยวกับการรับบริการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หรือบริการ คุณภาพของบริการ (Quality of service) ได้แก่ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ราคาค่าใช้จ่าย (Cost) ได้แก่ ราคายุติธรรม สมเหตุสมผล ไม่เอาเปรียบผู้รับบริการ

4. ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลนแลนด์ (Mc. Celland Motivation Theory)

แมคเคลนแลนด์ (Mc. Celland 197: 25, อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2538: 68) ทฤษฎีความสำเร็จของแมคเคลนแลนด์ได้ศึกษาความต้องการของมนุษย์เป็น 3 ประเภท คือความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement) ความต้องการพลังอำนาจ (Need for power) ความต้องการ (Need for affiliation)

ความต้องการความสำเร็จหรือการจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม พยายามจะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นเป็นการตอบสนองความปรารถนาของตน ซึ่งมีความต้องการเป็นลำดับขั้นที่แตกต่างกันไป และความต้องการในแต่ละขั้นจะมีความสำคัญแก่บุคคลมากขึ้นเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองความต้องการในระดับนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของนักการศึกษาที่สำคัญ

1.1 แนวคิดของ Montessori

มอนเตสเซอร์รี่ (Montessori. 1975, อ้างถึงใน ทรรรษา นิลวิเชียร. 2540 : 2-6) นักการศึกษาผู้หนึ่งซึ่งวางแนวคิดในการจัดการศึกษาแก่เด็กอนุบาล Montessori ซึ่งเป็นแพทย์และนักจิตวิทยาชาวอิตาลี แนวความคิดให้เสรีภาพแก่เด็กเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยการปล่อยให้เด็กมีประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมด้วยตัวเอง และความสมัครใจ ถือความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) เป็นแนวปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเอกภาพของเด็ก เช่น กิจกรรมในห้องเรียน Montessori เสริมความงามสนามด้วยเครื่องเล่นให้เด็กปีนป่าย ห้อยโหน ฯลฯ เพื่อเด็กได้เล่นตามความพอใจและยังฝึกฝนเด็กทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ปลูกดอกไม้ รดน้ำต้นไม้ พรวนดินตามความพอใจ ความสนใจและความรักขณะเดียวกันเป็นการเรียนรู้อย่างเสรีโดยไม่รู้สึกลัว นอกจากนี้

Montessori ได้เน้นถึงสุขภาพอนามัยของเด็กเป็นเรื่องสำคัญจัดให้มีการตรวจสุขภาพในเวลาเข้าวัดความสูง รอบอก รอบแขน รอบศีรษะ ชั่งน้ำหนักอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อสังเกตความเจริญเติบโต นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมอันเป็นลักษณะนิสัยที่ดี ทั้งการรับประทานอาหาร การขับถ่าย การพักผ่อน ซึ่งนับว่าเป็นความสมบูรณ์ของการจัดอนุบาลศึกษา

1.2 แนวคิดของ John Dewey

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey.1971, อ้างถึงใน ทรรรษา นิลวิเชียร. 2540 2-6) ให้ความคิดว่าประสบการณ์ที่จะเป็นตัวปรับความสมดุลระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม และขยายแนวคิดของเด็กให้กว้างออกไป สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นโลกของประสบการณ์ในเด็กพึงจะได้รับจะขยายใหญ่มากขึ้นและมีความลึกซึ้งมากขึ้น John Dewey ได้เรียกร้องถึงการเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กสามารถที่จะเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ยิ่งกว่านั้นโดยเหตุผลที่ว่าการศึกษาวิถีทางของการมีชีวิตประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กควรเป็นประสบการณ์ในสภาพการณ์จริงมากกว่าที่จะเป็นการเรียนรู้จากตำรา ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นควรเป็นประสบการณ์ตรงเพื่อจะได้เป็นรากฐานที่จะสร้างความเข้าใจที่แท้จริง ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการค้นพบนั้นจะเป็นความรู้ที่เด็กจะจดจำไปนาน John Dewey ได้เน้นว่าเด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก การศึกษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child center) เขาไม่เห็นด้วยกับบทบาทที่จะให้นักเรียนเป็นฝ่ายรับ โดยให้ครูเป็นผู้สอนได้ตลอดเวลา

1.3 แนวคิดของ Rousseau

รูสโซ (Rousseau.1972, อ้างถึงใน หรรษา นิลวิเชียร .2540 : 2-6) มีความเชื่อว่าหัวใจของการศึกษา คื ชีวิตในครอบครัว ความคิดของรูสโซ ไม่เคยล้าสมัย เพราะคนทุกวันนี้ก็ยังมีความรู้สึกไม่แตกต่างไปจาก รูสโซ ที่จริงแล้ว รูสโซจะได้ชื่อว่า เป็นยิ่งเสียวกว่าบิดาของนักจิตวิทยาเด็กสมัย (Grandfather of modern child psychologists)

Rousseau ได้วางแผนแนวคิดไว้เป็น 4 ชั้น ของพัฒนาการเด็ก ใน 2 ชั้นแรกจะกล่าวถึงการศึกษาในเด็กเล็ก (Early childhood education) กล่าวคือ

1. ช่วง 5 ปีแรกของชีวิต Rousseau มีความคิดเช่นเดียวกับ Dewey , Piaget และนักการศึกษาในสมัยนั้นซึ่งต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมทางร่างกาย (Physical activity) และได้บรรจุไว้ในหลักสูตรสำหรับเด็กในชั้นนี้ด้วย

2. อายุ 5-12 ปี เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างจากประสบการณ์ตรงของเขาเอง และจากการสำรวจสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเขาซึ่งความคิดอันนี้ก็ ได้เคยมีผู้กล่าวไว้ก่อนแล้วเขาผู้นั้นคือ Comenius

3. Rousseau มีความเชื่อธรรมชาติการแสดงออกของเด็กซึ่งความเชื่อนี้ตั้งอยู่บนความขัดแย้ง โปรแกรม infant simulation program ในสมัยนั้นซึ่ง โปรแกรมนี้ตั้งขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องในการเป็นแม่

Rousseau เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากคนหนึ่ง และได้ตั้งกฎที่มีความสำคัญในการศึกษาคือ “การศึกษาต้องไม่เป็นการประหยัดเวลา แต่ต้องยอมเสียเวลา”

จากการศึกษาแนวคิดสรุปได้ว่าแนวคิด คือ ความคิดเห็นของนักวิชาการทางการศึกษาซึ่งได้ริเริ่มแนวทางที่ทำให้เด็กมีการเรียนรู้ในช่วงอายุต่างๆ แนวคิดนั้นๆเมื่อปฏิบัติแล้วเกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

2. ความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นเรื่องที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญและให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

กู๊ด (Good. 1945: 200, อ้างถึงใน เขียวพา เตชะคุปต์. 2542 : 14) กล่าวว่าจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึงโครงการหรือหลักสูตรที่จัดสำหรับเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ฮิมส์ (Hymens. 1969: 65, อ้างถึงในเขียวพา เตชะคุปต์. 2542 : 14) กล่าวว่าจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 6 ขวบ ซึ่งการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่.....1.7.ก.ค. 2555.....
เลขทะเบียน.....247738.....
เลขเรียกหนังสือ.....

ดังกล่าว จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยสำคัญต่อการวางรากฐาน บุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง

กุลยา ตันดิผลาชีวะ (2542:14) กล่าวถึงความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยว่า “การศึกษาปฐมวัย” เป็นการศึกษาที่พัฒนามาจากความต้องการดูแลและเลี้ยงเด็กของสังคม ระยะเวลาเริ่มแรกเป็นเรื่องของการเลี้ยงเด็ก ต่อมาเป็นเรื่องของการอนุบาล ในปี ค.ศ. 1950 สหรัฐอเมริกามีปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวและสถานะทางสังคมเปลี่ยนไป มีผลทำให้การจัดการศึกษาอนุบาลขยายขอบเขตการศึกษาที่จัดให้กับเด็กอายุ 3-6 ขวบ เป็นการให้การดูแลและการศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ปี และใช้คำว่า การศึกษาปฐมวัย (Early childhood education) ซึ่งหมายถึง การบริการ การดูแล และการให้การศึกษแก่เด็กแรกเกิดถึง 8 ปี โดยจัดระบบเรียกว่า Educare ทำให้การศึกษาเด็กเดิมขยายขอบเขตครอบคลุมการดูแลทารก เด็กเล็ก

ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยข้างต้น หมายถึง จะเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 0-6 ปี อาจถึง 8 ปี สำหรับต่างประเทศ และมีการพัฒนาเด็กตามความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่จะมีความแตกต่างกว่าการจัดการศึกษาในระดับอื่นเพราะวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญในการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง

จันทวรรณ เทวรักษ์ (2539 ; 41) ได้ให้ความหมายของการศึกษาปฐมวัยไว้ว่าการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนเป็นการฝึกทักษะในการฟัง และการพูด เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะนำไปสู่การอ่าน และการเขียน ฝึกทักษะในการช่วยเหลือตนเองตามสมควรแก่วัย ฝึกการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนและสังคมนอกบ้าน รู้จักสังเกต แก้ปัญหา ค้นคว้า สำรวจด้วยตนเอง ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ และแสดงกิจกรรมต่างๆ ใช้ประสาทสัมผัส และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างสายตากับอวัยวะต่างๆของร่างกาย

กรมวิชาการ (2540 : 31) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ชัยยงค์ พรหมวงศ์.(2540 : 25) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่าเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสมใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริงแจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพและวัย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตย รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น ใช้ภาษาเพื่อ

การสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

จากความหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สามารถสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ฉะนั้นเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอบรมที่ดีทำให้มีผลในการเรียนรู้ระยะต่อไปจะประสบความสำเร็จในอนาคต สำหรับต่างประเทศจะเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 0-6 ปี อาจถึง 8 ปี และมีการพัฒนาเด็กตามความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่จะมีความแตกต่างกว่าการจัดการศึกษาในระดับอื่นเพราะวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญในการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง

3. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จัดทำขึ้นโดยยึดแนวคิดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 5 ปี

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้ และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ที่อธิบายว่าเด็กจะเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าแต่ละในช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจได้รับความรักความอบอุ่นเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อะไรๆตนเอง

ดังนั้นพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

2. การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียน

จะต้องกระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปด้วยดีถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคอรอเมตามความต้องการ และความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้นจากจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น ทุกคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเล่นเด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของอื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจ และยอมรับว่าวัฒนธรรมและสิ่งสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากคนได้อย่างราบรื่นมีความสุข

สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผนวกกับแนวคิด 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดปรัชญาการศึกษาให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ทราบถึงแนวคิด หลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของตน และนำสู่การปฏิบัติให้เด็กปฐมวัยมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในจุดหมายของหลักสูตร

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สุชาดา วัชวุฒิ (2546 : 14-21) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 0-5 (5 ปี 11 เดือน 29 วัน)การกำหนดหลักสูตรขึ้นเพื่อให้ผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ใช้เป็นแนวทางให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้ง

ประเทศในด้านของการจัดที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการจัดการศึกษา วัย และพัฒนาการของเด็ก ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย สอดคล้องกับนโยบายรวมทั้งเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาการให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมา เป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ

และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆให้เหมาะกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน จากการแสดงออกจากสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองและผลงานสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้นผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

กรมวิชาการ (2540 : 10) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. เด็กต้องการความรู้ที่ปลอดภัยแท้จริง ไม่ใช่เพียงผู้ใหญ่ให้ความอบอุ่นเท่านั้น แต่ต้องให้ความปลอดภัยหรือความมั่นคงแก่เด็ก

2. เด็กทุกคนต้องการความเพียงพอ หรือความสามารถที่จะทำ สร้างเสริมเด็กให้มีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นเด็กดี โดยความคิดค่านึงนั้นให้อยู่ในขอบเขตที่เพียงพอ ไม่ใช่ว่าตนเองดีเกินความจริง

3. เด็กทุกคนควรมีความรู้สึกรหรือประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตของเขาในทางที่ดีว่าชีวิตคุณค่าความพอใจอย่างมีเหตุผล ความสนใจและความแท้จริง ดังนั้นควรทำในสิ่งที่เด็กรู้สึกว่าเป็นชีวิตของเขาเป็นของจริง

4. เด็กมีความต้องการให้ผู้ใหญ่หรือเพื่อนเด็กอื่นๆ ให้เขาร่วมตัดสินใจด้วยประสบการณ์ตนเอง ปล่อยให้เรียนรู้และตัดสินใจที่จะกระทำกิจกรรมอะไรด้วยตนเอง

5. เด็กต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับเด็กว่ามีอำนาจในตัวเองในเรื่องของการมีประสบการณ์ที่กว้างขึ้น

6. เด็กต้องการผลที่ดีที่สุดจากการสนองตอบกลับจากผู้ใหญ่และเพื่อนๆ ซึ่งคุณสมบัติที่ควรแก่เด็กนั้น ได้แก่ ความสามารถ ความซื่อสัตย์ ความใจดี เมตตา การยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540 : 27-30) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ดี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก พัฒนาการทุกด้านของเด็กคือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งจะพัฒนาได้จากการที่ผู้ใหญ่ให้การส่งเสริมสนับสนุน และให้คำแนะนำในทางที่ดีเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เด็กจะพัฒนาทางด้านสังคมและสติปัญญา ได้จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนด้วยตนเอง

2. หลักสูตร (แนวการจัดประสบการณ์) เป้าหมายหลักสูตร ส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างมีชีวิตชีวา และให้ได้รับประสบการณ์หลากหลายจากการทำกิจกรรมและการเล่น โดยให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเกี่ยวกับวิถีชีวิตในชุมชนและในโลก หลักสูตรไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนหรือการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมเท่านั้นหากยังรวมถึงตารางกิจกรรมประจำวันของเด็ก ในการนำหลักสูตรไปใช้กับเด็กควรใช้หลักที่ว่า เด็กเรียนรู้จากการกระทำด้วยตัวของเด็กเอง และจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดให้แก่เด็ก

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองควรได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าเยี่ยมชมโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก เพราะเด็กมีความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญแก่ครอบครัวของเด็กด้วย จึงจะสามารถจัดการศึกษาที่สนองความ

ต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรพัฒนาหาวิธีการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับ โรงเรียนควรตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กเป็นอันดับแรก

4. คุณสมบัติของบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนต้องเข้าใจพัฒนาการและความต้องการของเด็ก คุณภาพบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อคุณภาพของหลักสูตรอนุบาลศึกษา การวิจัยพบว่า การฝึกอบรมบุคลากรเรื่องพัฒนาเด็กหรือการศึกษาอนุบาล มีความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้นแก่เด็ก เช่นทำให้เด็กมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ดีขึ้น และพัฒนาการทางภาษาและสติปัญญาดีขึ้น

5. การบริหารงาน วิธีการบริหาร โรงเรียนจะมีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมในโรงเรียนทุกเรื่อง การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดดูแลเด็กให้มีคุณภาพดี การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการสื่อสารความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีความมั่นคงทางการเงินและให้ความสนใจต่อความต้องการและสภาพการทำงานของบุคลากร

6. บุคลากร สิ่งสำคัญที่สุดที่จะกำหนดคุณภาพของโรงเรียน คือ การจัดทำหน้าที่รับผิดชอบ ของบุคลากรซึ่งควรคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและอัตราส่วนที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อการดูแลเด็กแต่ละคน จากผลการวิจัยยืนยันว่า บุคลากรที่รับผิดชอบเด็กจำนวนน้อยจะมีผลต่อการพัฒนาของเด็กก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเด็ก ลดความก้าวร้าวและทำให้เด็กร่วมมือกันมากขึ้น

7. การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการทั้งหมดของเด็กและผู้ใหญ่ การจัดพื้นที่และสื่ออย่างมีคุณภาพมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก ขนาดของพื้นที่ การจัดการและการใช้พื้นที่ทั้งในและนอกอาคาร จำเป็นต้องมีการประเมิน

8. สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การวางแผนหลักสูตรที่ดีหรือปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ไม่สามารถทดแทนสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็กได้ โรงเรียนอนุบาลที่มีคุณภาพต้องมุ่งป้องกันการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ และเตรียมการสำหรับเหตุฉุกเฉินซึ่งอาจเกิดขึ้นตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็กในด้านการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

9. อาหารและการบริการ เด็กต้องได้รับอาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่าจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับนิสัยในการกินอาหารที่ถูกต้อง

10. การประเมินผล การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปรับปรุงและรักษาระดับคุณภาพของโรงเรียนการประเมินผลจึงขึ้นอยู่กับเป้าหมายและความต้องการที่จะชี้จุดเด่นจุดด้อย ตามองค์ประกอบของหลักการจัดอนุบาลที่ดี

ราศี ทองสวัสดิ์ (2542 : 2-8) ได้กล่าวถึงขอบข่ายหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สรุปได้ว่า

1. มุ่งพัฒนาเด็กโดยองค์รวม
2. ยึดปรัชญาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
4. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. จัดประสบการณ์ในรูปแบบกิจกรรมที่บูรณาการ
6. จัดกิจกรรมอย่างสมดุล
7. ปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีการยึดหลักการจัดการศึกษาดังนี้

1. หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรง สมบูรณ์กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ตนเองให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ระวังแฉ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาด้านสังคมโดยให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ดีสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2. หลักการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่และการจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการอย่างสมดุล

3. หลักการสร้างเริ่มความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือและกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศไทย

4. หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษาร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานในการจัดการศึกษา ปฐมวัยต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สมศ.2549 -2553 : 1)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ยึดหลักดังนี้ (กรมวิชาการ. 2540 : 5)

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสมจะพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็กเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนารวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในภายนอก จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่สะอาด ปลอดภัย มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่าง เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตขึ้นมา ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล เข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ ครูจึงมิใช่เปลี่ยนความรู้จากพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเท่านั้น ต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในพัฒนาการด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ดีนั้น ย่อมไม่ใช่จัดตามใจหรือความต้องการของชุมชนเพียงอย่างเดียว ควรประสานความร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

4. ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยการศึกษาปฐมวัย

ประวัติความเป็นมาของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยนั้น มีการจัดการศึกษามาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน แต่รูปแบบของการจัดการศึกษานั้นแตกต่างกันไปบ้างทั้งรูปแบบวิธีการและการเรียกชื่อ ซึ่งอารี รังสินันท์ (2524: 125) ได้แบ่งประวัติการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศเป็น 5 ยุค คือ ยุคแรกเป็นการจัดการศึกษาปฐมวัยในสมัยก่อนมี

ระบบโรงเรียน ยุคที่สอง เป็นการจัดการศึกษาปฐมวัยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุคที่ 3 เป็นการจัดการศึกษาปฐมวัยสมัยมีระบบโรงเรียน ยุคที่สี่ เป็นการจัดการศึกษาปฐมวัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ยุคที่ห้า เป็นการจัดการศึกษาปฐมวัยในยุคปัจจุบัน

การศึกษาปฐมวัยและการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญมาก เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านที่เจริญเติบโตสมวัยจะเป็นพื้นฐานที่ดีของบุคคล ครอบครัวและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538, อ้างถึงใน มานิดา อินทรีย์มีศักดิ์. 2541 : 1) เด็กปฐมวัย เป็นทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญยิ่ง เป็นความหวังของครอบครัวเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความเป็นมนุษย์ชาติ เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศอนาคตของชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก เด็กที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการในทุกๆด้านที่เหมาะสมกับวัย ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจริยธรรม จะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ สำหรับเรื่องพัฒนาการจะเห็นว่าในช่วงอายุ 6 ปีแรก จัดได้ว่าเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต ทั้งนี้เพราะพัฒนาการทุกๆด้านของมนุษย์จะมีที่พัฒนาในช่วงนี้มาก โดยเฉพาะทางด้านสติปัญญา จะเจริญมากที่สุด และพัฒนาการต่างๆในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อพัฒนาการในช่วงอายุอื่นๆต่อไปเป็นอย่างยิ่ง (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 14-15)

อุดมการณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรก เพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับที่สูงขึ้นอันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรม และวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน (สมศ. 2549-2553 : 11)

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ราศี ทองสวัสดิ์ (2529, อ้างถึงในเยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 18) มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ ความพร้อมในการเรียนของนักเรียนระดับปฐมวัย ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ คือ ความพร้อมทางร่างกาย ความพร้อมทางสติปัญญาความพร้อมทางอารมณ์ จิตใจ และสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความพร้อมด้านร่างกาย ประกอบด้วย การบังคับกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก
ประสาทสัมผัส การเจริญเติบโต สุขภาพอนามัย และบุคลิกภาพ

2. ความรู้พื้นฐานด้านสติปัญญาประกอบด้วย

2.1 ความรู้พื้นฐานทางภาษา คือ ความพร้อมในการฟัง พูด อ่าน และเขียน

2.2 ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่รอบตัว การจำแนก
ความแตกต่างและความคล้ายคลึงของภาพและเสียง การจัดประเภทของสิ่งของ การลำดับเหตุการณ์
การนับและรู้ค่าของจำนวนหนึ่งถึงสิบ

2.3 การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความจำ และความคิดรวบยอด

3. ความพร้อมทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม คือความสามารถในการช่วยเหลือ
ตนเอง การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันเพื่อความอดทน อดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความร่าเริง
แจ่มใส ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตา กรุณา มารยาทเรียบร้อย การใช้วาจาที่ไพเราะ การมี
วินัยในตนเอง การตรงต่อเวลา การเคารพในสิทธิผู้อื่น การยอมรับและเข้าใจเมื่อกระทำผิด การรู้จัก
แก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการรักษาความสะอาด

กรมวิชาการ (2540 : 1-2) ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการเรียนระดับปฐมวัย หรือก่อนวัย
เรียนซึ่งสามารถระบุได้ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการกิน เล่น ออกกำลังกาย และพักผ่อนอย่างถูกต้อง
ตลอดจนรู้จักระวังรักษาตัวให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ

2. เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยที่ดีงาม รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้

3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกต มีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถ
แสดงออก ชื่นชมต่อความไพเราะสวยงาม

4. เพื่อฝึกให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสให้สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม และเคลื่อนไหว
ร่างกายได้อย่างถูกต้อง

5. เพื่อให้เด็กรู้จักปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540 ; 3) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัด
การศึกษาระดับปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนอายุ 3-5 ปี

2. เพื่อให้เตรียมความพร้อมจัดแบบบูรณาการเหมาะสมกับวัยของนักเรียน นักเรียนมี
พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

3. เพื่อให้การพัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียนได้รับการดูแลจากบุคลากรที่มี
ความรู้ ประสบการณ์และผ่านการอบรมทางด้านอนุบาลโดยเฉพาะ

4. เพื่อพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยว่า เป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้พร้อมในการดำรงชีพ และปลูกจิตความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านต่อไปนี้ (กรมวิชาการ.2546 : 31-34)

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ปลูกฝังนิสัยทางสุขอนามัย ฝึกจิตนิสัยและสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการรักษาความสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ใช้น้ำห้องส้วมได้ถูกต้อง ฝึกให้เล่นและออกกำลังกายและพักผ่อนอย่างถูกวิธี

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมสุขภาพจิตปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม มีใจเมตตากรุณา อ้อเพื่อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์กตัญญู กตเวที ขยันอดทนและเชื่อถือนในคำสั่งสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย ปลูกฝังให้เด็กเคารพตนเองมีสัมมาคารวะ มีระเบียบวินัย กล้าพูด กล้าแสดงออกในทางที่ถูกตามขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ฝึกการรับ การให้ พร้อมทั้งจะปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการตามสติปัญญา รู้จักหาเหตุผลให้เกิดความเข้าใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งรอบๆตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รักการเรียนรู้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จุดมุ่งหมายหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะระลุมมาตรฐานตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้งานได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ตามระดับสติปัญญา และมีความพร้อมที่จะรับการศึกษาในขั้นต่อไป

ฉันทนา ภาคบงกช (2539 : 125) อธิบายถึง จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลว่าเป็นการจัดเพื่อ “มุ่งพัฒนาเด็ก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เด็กมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตต่อไป”

จากจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทุกๆด้าน และควรส่งเสริมให้บ้านกับโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กในวัยดังกล่าวไปพร้อมๆกันด้วย

องค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540: 27-30)การจัดการศึกษาปฐมวัยที่ดี ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการและต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ศึกษา แห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 19) หมายถึง หลักสูตรก่อนประถมศึกษา ขอบข่ายและ
 เนื้อหาของแนวการจัดประสบการณ์ไม่ได้แยกบ่งออกเป็นรายวิชา แต่กำหนดหลักการจัดกิจกรรม
 ในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย
 พัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเพื่อให้ที่พัฒนาการทั้ง
 4 ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความสามารถของเด็กใน
 แต่ละช่วงอายุเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งให้เด็กอ่านเขียนหรือท่องจำเนื้อหา

แนวทางการจัดประสบการณ์ ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช
 2546 เป็นดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศน์. 2546 : 2-4)

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ
 และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือ
 กระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิด
 แก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. จัดประสบการณ์โดยรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและการเรียนรู้
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอ
 ความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่
 เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะ
 ต่างๆ
6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่
 ในวิถีชีวิตของเด็ก
7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน
 ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่าง
 ต่อเนื่อง
8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นใน
 สภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้
9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การ
 สนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

จากหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยข้างต้น เอกสารคู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้เสนอ สารสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. กระบวนการนำหลักสูตรไปปฏิบัติในห้องเรียน หลังจากการทำหลักสูตรปฐมวัยของ สถานศึกษาเสร็จแล้ว จักทำกำหนดการจัดประสบการณ์รายปี กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จนกระทั่งการจัดประสบการณ์

2. การจัดประสบการณ์เรียนรู้ต้องครอบคลุมกิจกรรม การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมการพัฒนาศักยภาพ การ พัฒนาความคิด การพัฒนาภาษา การส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

3. ประสบการณ์แลกเปลี่ยน แบ่งปัน เป็นการนำเสนอประสบการณ์ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ของเพื่อนครูจากโรงเรียน เพื่อเป็นแบ่งปันประสบการณ์แลกเปลี่ยนเพื่อ ให้เกิดการพัฒนา ไม่ใช่เป็นแบบอย่างให้ทำลายแต่อย่างใด

แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษา แห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 19) หมายถึง หลักสูตรก่อนประถมศึกษา ขอบข่าย ละเนื้อหาของแนวการจัดประสบการณ์ไม่ได้แบ่งออกเป็นรายวิชา แต่กำหนดหลักการจัดกิจกรรม ใน ลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย พัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเพื่อให้ที่พัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความสามารถของเด็กใน แต่ละช่วงอายุเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งให้เด็กอ่านเขียนหรือท่องจำเนื้อหา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 9-10) และในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวทางจัดประสบการณ์เพื่อให้การจัดประสบการณ์และกิจกรรม บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
3. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางสนองต่อความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลเปิดโอกาส ให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมของตนเอง
4. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศที่อบอุ่นให้เด็กมีความสุข
5. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

6. จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน
7. จัดประสบการณ์ตรงให้เด็ก เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกต ค้นคว้า ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
8. จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ กับเด็กและผู้ใหญ่
9. จัดให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย ทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่
10. จัดให้มีความสุขทั้งกิจกรรมที่เด็กคิดริเริ่ม และครูริเริ่มทั้งในและนอกห้องเรียน
11. จัดให้เด็กได้รับพัฒนาการโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต
12. จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น เชื่อมต่อการดำรงชีวิตประจำวัน
13. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองต่อส่วนรวม รักธรรมชาติ และรักท้องถิ่น
14. จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรม ของตนเองและผู้อื่น
15. จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการ จัดประสบการณ์

จากความหมายและความสำคัญด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กได้มีพัฒนาการทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและหลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง กล้าแสดงออก คิดเป็น ทำเป็น สามารถแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง

2. ครูผู้สอน

เบญจา แสงมะลิ (2531 : 14) กล่าวถึงบุคลิกลักษณะของครูอนุบาล สรุปได้ดังนี้

1. รักเด็ก ครูอนุบาลหรือผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กจะต้องมีนิสัยรักเด็กอย่างแท้จริง มีความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง มีเฉพาะบุคคล
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส ครูอนุบาลควรเป็นบุคคลที่ยิ้มแย้มง่าย ร่าเริงแจ่มใส ทำให้ผู้ที่ใกล้ชิด รู้สึกอบอุ่น
3. เมตตากรุณา ผู้ที่อยู่กับเด็กจะต้องเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา ดูแลเด็กด้วยความเมตตากรุณา จะทำให้เด็กง่ายและเป็นคนดี

4. อารมณ์ดี ผู้ที่อยู่กับเด็กจะต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ไม่โกรธง่าย ไม่โมโหง่าย ไม่ตกใจหรือตื่นเต้นจนเกินไป และมีอารมณ์ร่วมกับเด็กด้วย

5. ใจเย็น ครูอนุบาลจะต้องเป็นคนใจเย็น เนื่องจากอยู่กับเด็กเล็ก ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับเด็กจะมีอยู่เสมอ บางครั้งเที่ยวโยงไปถึงผู้ใหญ่ด้วยจึงต้องหัดเป็นคนใจเย็น รู้จักรับฟังและชี้แจงอย่างมีเหตุผล

6. ออดทน การอบรมดูแลเด็กนั้นจะต้องฝึกตนเองให้มีความอดทน เพราะเด็กยังไม่สามารถเข้าใจและทำอะไรได้เท่าผู้ใหญ่ จึงต้องใช้เวลาและความอดทนในการฝึกอบรมเด็ก

7. ขยันทำงานให้เสร็จไปด้วยดี

8. ซื่อสัตย์ ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน ซื่อตรงต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นแบบอย่างให้เด็กประพฤติตาม

9. ยุติธรรม ผู้ที่สอนเด็กๆจะต้องเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมอย่างยิ่ง การอยู่กับเด็กนั้นจะพบปัญหาซึ่งเด็กกระทำอยู่เสมอจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ ตัดสินตามเหตุผลโดยวางตนเป็นกลาง

10. ตัดสินใจดี ผู้ที่อบรมดูแลเด็กนั้น ต้องเป็นผู้รู้จักเหตุและผลมีความรอบคอบเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นสามารถตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแก้ปัญหาได้

บุญเยี่ยม จิตรคอน (2533 : 331) ได้กล่าวถึงบทบาทและบุคลิกภาพของครูปฐมวัย ดังนี้ครูปฐมวัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกเป็นสุขสนุกสนานและปลอดภัย เมื่ออยู่ในสถานศึกษา เด็กจะประทับใจสถานศึกษาอยากมาพบครู พบเพื่อนหรือมีความพร้อมในการเรียนรู้ดีหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติของครูปฐมวัย เพื่อการปฏิบัติงานครูปฐมวัยมีประสิทธิภาพ บทบาทสำคัญอันดับแรกที่ครูปฐมวัยควรจะต้องคำนึงถึง คือ บทบาทต่อตนเอง ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เตรียมตัวให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ ต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย สวยงามทำให้เด็กสนใจในตัวครู การแต่งตัวไม่จำเป็นต้องทันสมัย ต้องให้กะทัดรัด เคลื่อนไหวได้คล่องตัว

2. เตรียมบรรยากาศที่ดี เพราะสภาพแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลและความสำคัญแก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัยดังนั้น ครูควรจัดสภาพในห้องเรียนให้เป็นทั้งที่เล่นที่เรียน และที่พักผ่อนของเด็ก และจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กสามารถเลือกหาประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และตามความต้องการของเด็กจะได้เจริญเติบโตเต็มที่ มีการริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถคิดทำและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ครูจะต้องจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่น่าสนใจไว้หลายอย่าง

3. เตรียมจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ครูต้องศึกษาว่าแนวการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ เพื่อให้ทราบขอบข่ายของประสบการณ์ว่ามีจุดประสงค์ในการเรียนรู้รู้อย่างไร จะได้

จัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้ตรงและถูกต้องสำหรับการจัดกิจกรรมนั้น ครูจะต้องจัดรูปแบบให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก

4. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้รอบรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเสาะแสวงหาวิทยาการใหม่ๆที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูเด็ก

5. ประเมินผลตนเอง ครูควรจะต้องประเมินผลการปฏิบัติงานของตนอยู่เสมอในทุกๆ ด้านเพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ๆมาใช้ต่อไป

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2541: 28) ได้กล่าวว่า “โรงเรียนเป็นสถานที่แห่งที่สองที่สำคัญมากต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก บทบาทของครูในโรงเรียนในการอบรมเด็ก นับเป็นบทบาทสำคัญรองจากบิดามารดา บุคคลที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนก็คือ “ครู” ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียนและเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนารอบด้านในตัวเด็ก”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า “ครู” คือ ผู้ที่มีความสำคัญและควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาไปใช้ในการเรียนการสอน อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย (2536 : 57-58) กล่าวว่า การพัฒนาครูในสถานศึกษาระดับอนุบาล อาจจัดได้ 4 รูปแบบดังนี้

1. การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจและแนวความคิดเฉพาะเรื่องอาจทำโดยโรงเรียนอื่นร่วมกับหน่วยงานอื่นและวิทยาการจะต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน
2. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นการให้ความรู้และแนวคิดควบคู่ไปกับการให้ครูผู้สอนได้ลงมือปฏิบัติ
3. การศึกษาดูงานเป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ศึกษาและดูเทคนิคของบุคลากรในสถานศึกษาอื่นที่มีผลงานดีเด่น และเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวงวิชาการปฐมวัยศึกษา
4. การศึกษาต่อเป็นการพัฒนาให้ครูผู้สอนได้รับทั้งความรู้ความสามารถและแนวความคิดใหม่ๆเพิ่มขึ้น

ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย เป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้นครูผู้สอนควรมีลักษณะดังนี้(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2543 : 48-49)

1. รักเด็ก พุดจาสุภาพ อารมณ์ดี
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความกระตือรือร้น บุคลิกภาพดี คล่องแคล่ว ว่องไว
4. ควรเป็นครูสตรี และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

5. มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย/อนุบาล ศึกษาหรือผ่านการอบรม

6. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ และพัฒนาตนเอง

7. เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

จากเกณฑ์มาตรฐานด้านครูโดยคณะกรรมการการส่งเสริมวิชาชีพครู ของคุรุสภา (2533 : 12-14) ได้ระบุถึงลักษณะของครูไว้ดังนี้

1. รอบรู้ คือ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่เกิดขึ้นในสังคมของตนและของโลก มีความรอบรู้ในวิชาชีพของตน เช่น ปรัชญา การศึกษา ประวัติการศึกษา หลักการศึกษา นโยบายการศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษา และต้องมีความรู้อย่างเชี่ยวชาญในเรื่องหลักสูตร วิธีสอนและวิธีการประเมินผลการศึกษาในวิชา หรือกิจกรรมที่ตนรับผิดชอบ

2. สอนดี คือ การสอนต้องสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน ทั้งสามารถให้บริการแนะแนวให้ด้านการเรียนการสอน การครองตนและรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

3. มีคุณธรรมจรรยาบรรณ คือ มีศรัทธาในอาชีพครู ตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ เพื่อให้บริการแก่นักเรียนและสังคม มีความซื่อสัตย์ต่อหลักการของวิชาชีพครู มีความรับผิดชอบในด้านการศึกษาต่อสังคมและชุมชน มีความรักความเมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียนอุทิศตนและเวลา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับความเจริญเติบโตและพัฒนาการในทุกด้าน

4. มุ่งมั่นพัฒนา คือ รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเอง สนใจใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ รู้จักเพิ่มพูนวิทยฐานะของตนเอง คิดค้นและทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

จากความหมายและคุณลักษณะของครูผู้สอนสรุปได้ว่า ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในการจัดประสบการณ์ และหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการในทุกด้าน มีความรักและเอาใจใส่ต่อเด็ก มีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้และทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและเด็ก ๆ

3. การจัดสภาพแวดล้อม

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆและบุคลิกภาพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นการที่ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยช่วยจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม จะทำให้เด็กปฐมวัยมีความเข้าใจตนเองและสังคมที่ตนอยู่ มีการเจริญเติบโต สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีเจตคติที่ดีสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข มีบุคลิกภาพที่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

สภาพแวดล้อมมีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก ซึ่งมีความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีต่อเด็กมีดังนี้ (อารมณ สุวรรณपाल. 2537 : 78)

1. ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้รับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัส
2. ช่วยฝึกนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกับเพื่อน เล่นและทำงานด้วยกันซึ่งเป็นพื้นฐานในการอยู่สังคมต่อไป
3. ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดอยากรู้อยากเห็น ค้นคว้า ทดลอง ช่างสังเกต ค้นหาเหตุผล ซึ่งทำให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น
4. ช่วยขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางขึ้น
5. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน คือร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2524 : 44) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเป็นภาวะรอบตัวมนุษย์ซึ่งครอบคลุมสภาพภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ สภาพการณ์ วัฒนธรรมและค่านิยมที่ผลต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา ความเชื่อ แนวคิดและลักษณะนิสัยส่วนรวมของตนอันได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ สถานที่ตั้ง ขนาดบริเวณสนาม อาคารเรียน อาคารประกอบที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. 2543 : 3) ข้อควรคำนึงในการจัดสภาพแวดล้อมมีดังนี้

1. ความสะอาดและปลอดภัย
2. ความอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
3. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
4. ความพร้อมของอาคารสถานที่
5. ความเพียงพอเหมาะสมของสื่อ เครื่องเล่น
6. บรรยากาศในการเรียนรู้

ราศี ทองสวัสดิ์ (2537 : 52-53) ได้เสนอการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. บริเวณสถานศึกษา สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนต้องปลอดภัย สะอาด ดึงดูดใจและกว้างขวางพอ อย่างน้อยห้องเรียนควรมีพื้นที่ 35 ตารางฟุตต่อเด็ก 1 คน และ 75 ตารางฟุตต่อเด็ก 1 คน สำหรับสนามเด็กเล่นพื้นที่นอกอาคารควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า เนิน ที่ราบ และพื้นที่สำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ พื้นที่นอกอาคารนี้รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง สำหรับชุดบ่อทราย และเครื่องเล่นที่ปั่นป่าย ทรงตัว เป็นต้น รอบ ๆ บริเวณสถานศึกษาไม่ควรติดกับ ถนนหรือบริเวณที่มีอันตราย ควรปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงาม

2. อาคารเรียน ควรมีลักษณะเป็นอาคารถาวรชั้นเดียวหรือหากจำเป็นก็ไม่ควรเกิน 2 ชั้น มีสภาพแข็งแรง ทั่วอาคารอยู่ในตำแหน่งที่รับแสงสว่างเพียงพอ ในทิศทางที่ถูกต้องและอากาศ ถ่ายเทสะดวก มีระเบียบหน้าต่างต่าง ๆ กว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร ตามระเบียบอาคารมีรั้วในระดับสูง พอเหมาะแข็งแรง ให้ความปลอดภัยและสวยงาม ในกรณีที่เป็นอาคาร 2 ชั้น บันไดขึ้นชั้นสองควร กว้าง 1.25 เมตร ส่วนของอาคารที่เป็นแฉ่มุมทำให้มนและไม่มีส่วนใดยื่นล้ำออกไปเพื่อป้องกัน อุบัติเหตุ ปลั๊กไฟ ถังแก๊ส และของมีคม ฯลฯ ต้องจัดให้อยู่ในที่ที่ปลอดภัยและสูงกว่าระดับมือเด็ก ทั่วอาคารทำสีสวยงามเย็นตา ภายในอาคารมทางออกฉุกเฉิน ทางหนีไฟ อาคารควรมีห้องต่าง ๆ เช่นห้องเรียน ห้องส้วม ห้องน้ำ ห้องธุรการ ห้องพัสดุ ห้องพยาบาล ห้องครัว ฯลฯ

3. ห้องเรียน ควรจัดให้สะดวกสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ มีมุมสงบให้เด็กได้อาศัยตามลำพัง หลังจากที่ได้เด็กอยู่ในกลุ่มเป็นเวลานาน แต่ครูก็ยังสามารถดูแลเด็กได้ ภายในห้องเรียนควรมีส่วนที่ อ่อนนุ่มบ้าง เช่น พรม เบาะ เป็นต้น มีตู้หรือชั้นเก็บของส่วนตัวของเด็กและเก็บวัสดุต่าง ๆ รวมทั้งที่ แสดงผลงานของเด็กและภาพต่าง ๆ ในระดับสายตา นอกจากนี้ห้องเรียนควรจัดให้มีสภาพ คล้ายคลึงกับบ้าน ดึงดูดใจ มีสีสันสดใส ปลอดภัยและสะอาด

4. การจัดอุปกรณ์ภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ อุปกรณ์ภายใน อาคาร ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้เด็ก ควรพิจารณาให้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก ของเล่นตามมุมต่าง ๆ บางส่วน อาจจัดซื้อ เช่น บล็อก ภาพตัดต่อ บางส่วนอาจจัดหาหรือจัดทำ ขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่น บางส่วนอาจ เป็นของที่ไม่ใช้แล้ว เช่น โทรศัพท์ เครื่องเล่นในมุมบ้าน หม้อข้าวหม้อแกง หูฟัง ขวดยาพลาสติก เป็นต้น อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ สี พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ เกมการศึกษาและอื่น ๆ การจัดสื่อและอุปกรณ์ต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก มีปริมาณเพียงพอ หลากหลายและมีความ ทนทาน โดยจัดวางไว้บนชั้นในระดับสายตาเด็กให้เด็กสามารถหยิบใช้ได้โดยอิสระ ครูควร หมุนเวียนเปลี่ยนสื่อเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม

อุปกรณ์นอกอาคาร ได้แก่ เครื่องเล่นสนามประเภทห้อย โหน เช่น บาร์โหน ราวได้ ชิงช้า ไม้ลิ้น ม้าหมุน กระดานหก อุโมงค์ลอด บ่อทราย อุปกรณ์นอกอาคารเรียนเหล่านี้ควรจัดและ

เลือกให้เหมาะสมกับสถานที่ไม่จำเป็นต้องมีครบ เครื่องเล่นดังกล่าวข้างต้นนี้อาจจัดทำจากวัสดุในท้องถิ่นได้ เช่น ไม้ไผ่ ยางรถยนต์ เป็นต้น และเครื่องเล่นทุกชิ้นต้องได้รับการดูแลรักษาตรวจสอบให้ปลอดภัยอยู่เสมอ การแบ่งหน้าที่กันทำงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ การวางระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน การดูแลทุกคนให้ได้ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ตลอดจนการสร้างขนบธรรมเนียมที่ดีของโรงเรียนด้วย เพราะสภาพแวดล้อมดี ย่อมส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโตมีร่างกายแข็งแรง มีอนามัยดี อารมณ์แจ่มใส กระตือรือร้น มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนต่อครูและต่อการเรียน มีการปรับตัวเข้ากับครู เพื่อนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้อย่างราบรื่น เรียนด้วยความสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและได้รับความรู้อย่างดี สามารถนำไปใช้คิดแก้ปัญหา และปฏิบัติงานให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ในที่สุด นับได้ว่าสภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนวางไว้

จากความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน หมายถึง บริเวณภายในโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องประกอบการต่างๆ โต๊ะเก้าอี้ ห้องน้ำห้องส้วม โรงอาหาร สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น การจัดและใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม การรักษาความสะอาดควรการจัดตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม เป็นระเบียบและรักษาให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ทุกเมื่อ

4. การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ

การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ หมายถึงการจัดบริการสิ่งต่างๆ ในโรงเรียน และการประสานสัมพันธ์กับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายหลัก คือการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลศึกษาให้มีประสิทธิภาพซึ่ง Hennis (อ้างถึงในพิชัย ปานยิ้ม. 2533: 45) กล่าวว่า “การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การวางแผนจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบต่างๆ และรวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่างๆ ให้อย่างเหมาะสม”

นอกจากนี้การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ หมายถึงเรื่องที่สำคัญดังนี้

1. การบริการอาหารกลางวัน มีความสำคัญต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตทางตรงและทางอ้อมและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดต่อกระบวนการศึกษา เด็กอนุบาลต้องได้รับอาหารมีประโยชน์จำนวนพอเพียงและควรรับประทานอาหารตามเวลาเพื่อความเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง พันธ์ หันนาคินท์ (2542 : 273) กล่าวว่า จะต้องจัดครูทำหน้าที่ให้มีความรู้ทางโภชนาการ จัดหาเครื่องใช้ให้เพียงพอ ต้องควบคุมทางการเงินและกำหนดเวลารับประทานอาหาร และวิธีการแจกจ่ายด้วย

2. การบริการด้านสุขภาพอนามัยใน โรงเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อโรงเรียน จะช่วยให้นักเรียนได้เจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่างๆไปในทิศทางที่ถูกต้อง กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2535 : 337) กล่าวว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บริการทางด้าน ป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีที่สุด

3. การจัดการบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับเด็ก เล็กมักจะได้รับบาดเจ็บซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นไปโดยธรรมชาติ และเด็กวัยนี้ยังไม่ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากนัก ทั้งในทางกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสมอง ดังนั้นอุบัติเหตุ จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สมใจทิพย์ชัยเมธา (2529 : 551) ได้กล่าวถึง เรื่องสวัสดิศึกษาว่าภายใน โรงเรียนควรมีการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น เช่น อุบัติเหตุจากปลั๊กไฟ สิ่งอันตรายโรงเรียนควร ให้สวัสดิศึกษาในกิจกรรมประจำวันแก่เด็กก่อนวัยเรียน ครูต้องแนะนำให้เด็กสามารถทำสิ่งที่ถูกต้อง เช่น การใช้ห้องน้ำ การขึ้นบันได การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นกับเพื่อน

4. การบริการรถรับ-ส่ง ปัจจุบันมีหลายครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องรับ-ส่งเด็ก โดยเฉพาะ เด็กในโรงเรียนอนุบาล ผู้ปกครองอาจรวมกลุ่มจัดเวรรับ-ส่งเด็กในเส้นทางเดียวกันจะเป็นการ ประหยัดเวลา และให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองที่มีปัญหา ซึ่งนอกจากจะรับ-ส่งเด็กแล้วจะรวมไป ถึงการบริการขนส่งคนเจ็บหรือคนพิการในหมู่ผู้ปกครองกันเองก็ได้ บริการรับ-ส่งรถต้องอยู่ใน สภาพปลอดภัย มีอุปกรณ์ภายในรถเหมาะสมกับวัยของเด็ก รถมีสภาพเหมาะสม เช่น ที่นั่ง เหมาะสมกับเด็ก เข็มขัดนิรภัย พนักงานขับรถต้องมีใบอนุญาตขับขี่และได้รับการฝึกอบรมจากการ ขนส่งทางบก ต้องมีบุคคลากรดูแลเด็กอย่างน้อย 1 คน และต้องไม่ปล่อยให้เด็กอยู่ในรถตามลำพัง ยานพาหนะที่ใช้รับ-ส่งเด็กต้องได้รับอนุญาตและมีการตรวจสอบและดูแลรักษาสภาพรถให้ดีเสมอ (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 85)

รถโรงเรียนจัดว่าเป็นรถโดยสารชนิดหนึ่งผู้ขับขี่ต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะผู้โดยสารเป็นเด็กนักเรียนตัวเล็กๆ เป็นเยาวชนของชาติ และต้องปฏิบัติตามกฎจราจร ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ หมายถึง สิ่งจำเป็นที่ทางสถานศึกษา ต้องจัดและต้องมีการวางแผนให้ตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอน การประสานสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครอง ที่จะนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาของเด็กอนุบาล นักการศึกษา มีความเห็นว่ามี ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาเด็กไป

ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยถือว่าความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายเป็นจุดมุ่งหมายประการหนึ่งของการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล

ผู้ปกครองกับโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายร่วมกันจะช่วยให้เด็กก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ดี กล่าวคือเด็กอนุบาลที่ได้รับการพัฒนาด้วยวิธีที่ถูกต้อง เมื่อได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเป็นแรงเสริมทางบ้านด้วย ก็จะนำเด็กไปสู่สัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ มีพัฒนาการทางสังคมดี สุขภาพจิตดี และเรียนได้อย่างมีความสุข นอกจากเหตุของความล้มเหลวของการศึกษาของเด็กอนุบาลนั้นไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเด็กไม่รับรู้คุณค่าหรือสนุกสนานในการเรียนไม่สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ในโรงเรียนได้

การบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังนี้ (หวน พิณรุฬพันธ์.2528 : 102-109)

1. ผู้บริหารและครูมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยร่วมงานและกิจกรรมต่างๆของชุมชน โดยเฉพาะชั้นอนุบาลซึ่งผู้ปกครองมารับส่งเด็กที่โรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์

2. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน

3. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ชุมชนเป็นวิทยากรในการเรียนการสอน

4. สนับสนุนให้ชุมชนใช้บริการในสถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกของโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนช่วยส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีแก่เด็กในสถานศึกษา การจัดการศึกษาแก่เด็กในลักษณะโดยอ้อมขึ้นอยู่กับผู้ปกครองไม่น้อย ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนจึงมีความจำเป็นมากที่สุด ในโรงเรียนต้องจัดทำ ซึ่งการกระทำมีหลายลักษณะ ได้เสนอวิธีการต่างๆซึ่งสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 15) ได้เสนอวิธีการต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้ทราบสภาพของครอบครัว สร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองและตัวเด็กตลอดจนสัมพันธภาพสมาชิกอื่นๆของครอบครัว

2. ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ควรทำต่อนำเด็กมาฝากใหม่ๆ เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับโรงเรียน และการชักนำให้อยากร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

3. การสนทนาทางโทรศัพท์การปรึกษากันทางโทรศัพท์สามารถชดเชยการเยี่ยมเยียนได้ อย่างน้อยก็ทำให้ทั้งสองฝ่ายรับฟังปัญหาของกันและกัน

4. การพบปะเยี่ยมเยียนโดยไม่ตั้งใจ ตอนเช้าพ่อแม่มาส่งเด็กและพบครูโดยบังเอิญ อาจทำให้ครูทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กด้วย

5. จัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม ผู้ปกครองและครูอาจจัดให้มีการพบปะกันเป็นครั้งคราว เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความเข้าใจอันดีก็จะเกิดขึ้น

6. เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ครูควรปรึกษาว่าผู้ปกครองคนใดมีพรสวรรค์ด้านไหน ครูก็อาจเชิญมาแสดงความสามารถนั้นๆที่โรงเรียนเช่น การเขียนการ์ตูน เล่นกีฬา การเล่นดนตรี ฯลฯ เพื่อเป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน จากความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองสรุปได้ว่า โรงเรียนและผู้ปกครองต้องร่วมแรง ร่วมใจ ที่จะช่วยกันพัฒนาโรงเรียนเด็ก สังคม ภายในให้เป็นสังคมที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง หมายถึง การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความร่วมมืออันดีในการช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมแรงร่วมใจ ช่วยให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก และโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเอกชน

1. แนวการจัดการศึกษาของเอกชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน ให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชนเป็นนิติบุคคลจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท มีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการและด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่นตามความเหมาะสม ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐของเขตพื้นที่การศึกษา หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้รับฟังความคิดเห็นของเอกชน และประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย ส่วนสถานศึกษาของเอกชนระดับปริญญา ให้ดำเนินกิจการโดยอิสระภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของเอกชน

การจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนมีหลักการวิธีการ และจุดมุ่งหมาย เช่นเดียวกับการจัดของรัฐ คือ ยึดหลักการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นแกนกลางในการจัดการศึกษา แต่จะมีการเพิ่มเติมตามแต่ละโรงเรียน โดยส่วนใหญ่โรงเรียนเอกชนจะเน้นในเรื่องที่ผู้ปกครองต้องการ คือ เด็กนักเรียนจะต้องอ่านออก เขียนได้ตั้งแต่ตอนเรียนในระดับปฐมวัย ซึ่งแตกต่างจากรัฐตรงที่รัฐเน้นแต่ในเรื่องของพัฒนาการและความพร้อมของกล้ามเนื้อมากกว่าการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งผิดกับเอกชนถ้าเน้นแต่การพัฒนาทางด้านกล้ามเนื้อเหมือนของรัฐบาลจะทำให้โรงเรียนอยู่รอดไม่ได้ และเน้นในเรื่องของการเอาใจใส่นักเรียน (พิภพ ทิพย์สอน. 2549)

สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประเภททิพย์วิทยา

โรงเรียนประเภททิพย์วิทยา (แผนกหลักสูตรโรงเรียนประเภททิพย์วิทยา. 2551-2552: 3-5) เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษกรุงเทพมหานคร เขต 2 มีกิจกรรมหลัก 3 ด้าน คือ

1. การจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา

2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545

3. จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และมีความเป็นไทย

โรงเรียนประเภททิพย์วิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 58/1 หมู่2 ถนนพหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220 โทรศัพท์ 02-974-6906-7 โรงเรียนมีเนื้อที่ 12 ไร่ 2 งาน ประกอบด้วยอาคารเรียน 6 หลัง สภาพปัจจุบัน

นางสารี สุพรรณ	ผู้รับใบอนุญาตและครูใหญ่ วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท
นางสุนทรี สุวรรณสุด	รองผู้อำนวยการฝ่ายอนุบาล วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี
นางวิภา ผู้งามชื่น	รองผู้อำนวยการฝ่ายประถมศึกษา วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี
นางนงเยาว์ รักพ่วง	รองผู้อำนวยการฝ่ายมัธยมศึกษา วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท
นายชัยครุฑ สุพรรณ	หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท

นายณรงค์ บุญเต็ย หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี
นางเนาวรัตน์ นิลรักษา หัวหน้างานมาตรฐานและพัฒนาวิชาชีพครู วุฒิการศึกษาสูงสุด
ปริญญาตรี

ตารางที่ 2.1 วุฒิการศึกษาของครู – อาจารย์ ปีการศึกษา 2553

วุฒิ	จำนวนบุคลากร (คน)
ปริญญาโท	5
ปริญญาตรี	115
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4
รวม	124

ที่มา : แผนกลยุทธ์โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา ปีการศึกษา 2551 – 2553

ตารางที่ 2.2 จำนวนชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2553 จำแนกตามรายชั้นและเพศ

ชั้น	จำนวนนักเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	100	48	52	100
อนุบาลปีที่ 2	170	90	80	170
อนุบาลปีที่ 3	205	96	109	205
รวม	475	234	241	475
ประถมศึกษาปีที่ 1	183	91	92	183
ประถมศึกษาปีที่ 2	188	90	98	188
ประถมศึกษาปีที่ 3	217	114	103	217
ประถมศึกษาปีที่ 4	238	121	117	238
ประถมศึกษาปีที่ 5	235	123	112	235
ประถมศึกษาปีที่ 6	273	153	120	273
รวม	1334	692	642	1334

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชั้น	จำนวนนักเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
มัธยมศึกษาปีที่ 1	350	199	151	350
มัธยมศึกษาปีที่ 2	280	156	124	280
มัธยมศึกษาปีที่ 3	350	196	154	350
มัธยมศึกษาปีที่ 4	107	46	61	107
รวม	1087	593	490	1087
รวมทั้งหมด	2896	1523	1373	2896

ที่มา : ฝ่ายทะเบียน (สถิติจำนวนนักเรียนประจำวันที 11 มิถุนายน พ.ศ. 2553)

ปรัชญาโรงเรียน

โรงเรียนจัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญา “ คุณธรรมมั่นคง ดำรงศิลปวิทยา พัฒนาสภาพแวดล้อม”

คุณธรรมมั่นคง หมายถึง

1. ธรรมที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติ
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด
 - 2.1 ความมีระเบียบวินัย
 - 2.2 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 2.3 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 2.4 รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
 - 2.5 การมีสุขนิสัยที่ดี
 - 2.6 ความรับผิดชอบ
 - 2.7 การประหยัดและอดออม
 - 2.8 ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
 - 2.9 ความกตัญญูกตเวที
 - 2.10 ความซื่อสัตย์
 - 2.11 การใฝ่เรียนรู้

2.12. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดำรงศิลปวิทยา หมายถึง รักษาสิ่งที่ดีงามด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีพัฒนาสภาพแวดล้อม หมายถึง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เป็นตามธรรมชาติและสร้างขึ้นมาใหม่

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยามุ่งจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักวิธีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เน้นความกตัญญู ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะประจำตัว ใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้โดยสัมผัสดังจริงทางธรรมชาติ เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี และคอมพิวเตอร์

ภารกิจ

1. ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นการเป็นคนดีมีปัญญา อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
2. พัฒนาบุคลากรให้นำวิธีการทางธรรมชาติ ผสมผสานเทคโนโลยีพื้นฐานมาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
3. พัฒนาบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษา
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้เหมาะสม เอื้อต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา และวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นพื้นฐานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ความคาดหวังในอนาคต

โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งพัฒนานักเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเน้นผู้เรียนเป็นคนสำคัญ นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะวิชาชีพมีศักยภาพ ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความเป็นไทยมีลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง 12 ข้อที่โรงเรียนกำหนด

เป้าหมายระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา

1. นักเรียนมีทักษะการอ่าน การใช้ภาษา การใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการค้นคว้า และการเรียนรู้ได้เต็มความสามารถของแต่ละบุคคล

2. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามข้อกำหนดของโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นคุณลักษณะประจำตัว

3. นักเรียนมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีนิยม สามารถปฏิบัติได้ดีในชีวิตประจำวัน

4. นักเรียนและครูของโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการผลิตใช้ และปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ

5. ผลสำเร็จของการเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากชุมชนและสังคม

6. โรงเรียนยึดหลักการบริหารจัดการบนข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และชุมชนเพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ และปริมาณ

ปรัชญาอนุบาล

เล่นให้มีความรู้ นำสู่สิ่งแวดล้อม พร้อมคุณธรรม

วิสัยทัศน์อนุบาล

โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา มุ่งจัดประสบการณ์โดยวิธีการสัมผัสดังจริงทางธรรมชาติ พัฒนาความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เน้นความเป็นไทย ซื่อสัตย์ มีวินัย และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

ภารกิจอนุบาล

1. ส่งเสริมการจัดประสบการณ์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นให้นักเรียนกล้าแสดงออกอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี

2. พัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดประสบการณ์โดยวิธีธรรมชาติ และผสมผสานกับเทคโนโลยีพื้นฐาน

3. พัฒนาสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ และจัดหาแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เพียงพอ และเหมาะสมกับการจัดการศึกษา

4. พัฒนาระบบการจัดการให้เหมาะสม และเอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

5. ส่งเสริมระบบให้มีการนำและใช้นวัตกรรมทางการศึกษามาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการจัดประสบการณ์

เป้าหมายอนุบาล

1. นักเรียนอนุบาล มีการแสดงออกตามคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2. นักเรียนอนุบาลเป็นผู้มีวิสัยคิด วิถีทำงานตลอดจนสร้างสรรค์งานได้อย่างเหมาะสมตามวัย

3. นักเรียนอนุบาลได้รับการปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของ ศิลปะ วัฒนธรรม ไทย ประเพณี กีฬาและสิ่งแวดล้อม

4. นักเรียนอนุบาลเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการสัมผัสจริงทางธรรมชาติและแสวงหา ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

นโยบาย

1. ส่งเสริม สนับสนุนศักยภาพของนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ และมี คุณภาพ

2. พัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชน

3. ส่งเสริม พัฒนาการบริหารและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทางการศึกษา

4. แสวงหาและปรับปรุงทรัพยากรการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งทางด้าน คุณภาพ และปริมาณ

5. สนับสนุนและส่งเสริมการแข่งขัน การประกวดทางวิชาการทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษา

6. ร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชนในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา

วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์

1. ด้านนักเรียน

1.1 นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

1.2 นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสื่อสารในการเรียนรู้

1.3 นักเรียนมีนิสัยใฝ่เรียน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจัย

1.4 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง

1.5 นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

2.1 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีบรรยากาศการทำงานแบบกัลยาณมิตร

2.2 โรงเรียนมีเอกลักษณ์โดดเด่น การบริหารใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.3 โรงเรียนจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามศักยภาพอย่างทั่วถึง

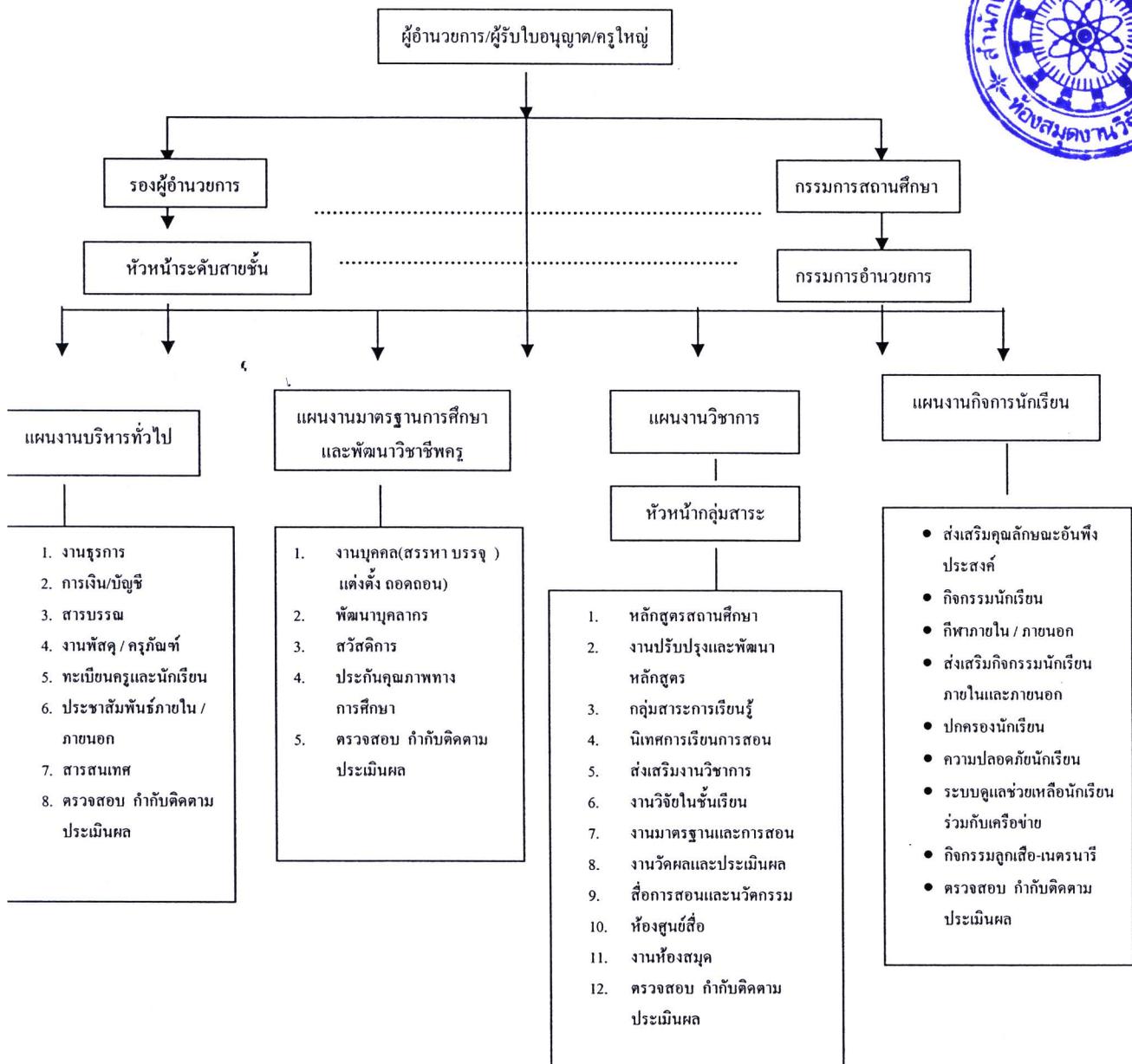
2.4 โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรให้มีความคล่องตัวมากขึ้น เน้นการบูรณาการเรียนรู้และ

การดำรงชีวิต

2.5 โรงเรียนยกระดับมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้นให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

3. ด้านพัฒนาการบริหารและบุคลากร
 - 3.1 ครู ผู้บริหาร มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 ครู ผู้บริหาร ได้รับการอบรมทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียนเป็นประจำ
 - 3.3 ครู ผู้บริหาร รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ
4. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้
 - 4.1 โรงเรียนมีระบบเครือข่ายการเรียนรู้จากชุมชนภูมิปัญญาชาวบ้านวิทยากรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 4.2 โรงเรียนมีทรัพยากรการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้เพียงพอ เหมาะสม และใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการของผู้ปกครองเครือข่ายที่ต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

พจณี รัตนมณี (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาอนุบาลชวนชื่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกปัจจัยทั้งหกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านบุคลากร (ครู) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเน้นเรื่องครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน แสดงกิริยาท่าทางต่อเด็กเหมาะสมตามที่ผู้ปกครองไว้วางใจและฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเองได้ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นเรื่องจัดหลักสูตรเหมาะสมกับวัยผู้เรียน มีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเสียง ได้ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมแก่เด็ก หลักสูตรและกิจกรรมมีความทันสมัยได้มาตรฐาน ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอนและกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นเรื่องเลือกสื่อการสอนที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการของเด็กทุกด้าน จัดกิจกรรมที่พัฒนาความพร้อมทางร่างกาย และให้เด็กมีพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก 4) ด้านความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นเรื่องผู้ปกครองสามารถขอพบครูหรือโทรศัพท์ติดต่อ ได้ตลอดเวลาทำการของ โรงเรียน มีเอกสารติดต่อกับผู้ปกครองสม่ำเสมอและผู้ปกครองสามารถเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ครูทราบได้ 5) ด้านค่าใช้จ่ายและค่าบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นเรื่องมีบริการน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย มีระเบียบกฎเกณฑ์ในการดูแลเด็กให้มีความปลอดภัยและจัดครูเวรประจำวันดูแลเด็ก ได้เป็นอย่างดี และ 6) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นเรื่องโรงเรียนตั้งอยู่ในที่การคมนาคมสะดวก ไม่ไกลจากที่บ้านหรือที่ทำงาน และมีสภาพแวดล้อมที่ดี

สุวรรณา สะแหละ (2547 : 53) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้ดังนี้ คือ ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริการนักเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ศศิธร เกิดเนตร์ (2547 : บทคัดย่อ) สภาพและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองระดับปฐมวัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับการปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการจัดสภาพแวดล้อม ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ความคาดหวังการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อม ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านครูผู้สอน ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

รัชนิย์ พุนทรัพย์ทวี (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและรายได้ของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้สอน 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา 3) ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกและบริการ 4) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน 5) ปัจจัยด้านการประสานสัมพันธ์กับชุมชน 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ระหว่างผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกและบริการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกและบริการ และปัจจัยด้านการประสานสัมพันธ์กับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ธนกร ระวังสังข์ (2549 : 41) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยหลักสูตรภาษาอังกฤษในโรงเรียนอนุบาลสุริย์ลักษณ์ ตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จากผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ

รายด้านดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านค่าใช้จ่ายและการบริการ ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

บุญมา สามทองกล้า (2550 : บทคัดย่อ) ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนเอกชนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ซึ่ง ผู้ปกครองมีความคาดหวังด้านอาคารสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบริหารบุคลากร ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดการและธุรการการเงิน ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39,4.38,4.27,4.25 และ 3.80 ตามลำดับ